

МИРПУДАТ МИРЗАЕВ

МОВИЙ

ДАРЁ

Тошкент
Ўзбекистон Республикаси Аxbорот-Кўрсаткич Комитети
Ўзбекистон Республикаси Аxbорот-Кўрсаткич Комитети
1988

Ипопгум, ваҳмалар ўткипчи, беиз,
Юракларни мағлуб этолмас ҳасрат.
Дунёни қутқариб қолгайдир, шаксиз,
Бор экаи гўзаллик, бор экаи ҳайрат!

Бу сатрлар Мирнўлат Мирзасевнинг «Безовталик» шеъри якуни. У замин ва башар тақдирини ўз нигоҳи билан кузатади, ҳалокат ёқасига келяб қолган дунёни қудратли икки маънавий омил — инсоний гўзаллик ва ҳайрат сақлаб қолажагини эътироф этади, Тўнламдан ўрни олган бошқа мавзудаги шеърлар ҳам шу куннинг нафаси билан сугорилган: китобхон кўнглига эзгулик ёғдусини олиб киражаги шубҳасиздир.

4702570200 — 410
M₃₅₆ (04) — 88 64 — 88 ISBN5 — 633 — 00064 — 1

© Издательство «Еш гвардия», 1988

ЭЗГУ КУН

Тарихдаги жамки
эзгу кунни зикр этсанг,
алвон бўлиб кетажак календарь ҳар вароги.
Арзир эслаб барини,
шарафига шеър битсанг,
аммоки бир айём бор — башарият чароғи!

Ибтидоний ҳуқуқин
ибтидоний онг ила
қулдорлик заنجирига банди қилган одамзот
неча-неча замонлар
қон тўкиб исён ила
адолат илинжида ахтариб келган нажот.

Қоронги эндион ичра
тушиб турган тола нур
тилла нарвон сингари қалбга берар таскин-куч.
Гоҳида саодат ҳам
ўша ҳолат кўринур,
йўқса умид ҳам орзу бўлар эди бекор-пуч.

Ўйласам энди, буюк
эзгу куннинг ол тонги
олис мозий қаърига сочмин толе хаёлин.
Замин узра насимдек диёнат, эрк уйғонди,
кезмоқдадир ҳамон у,
билмагай ҳеч заволин.

Ешман-да, кўзларимга
олам шоён кўрингай
ва лекин бу жаҳонда то мудом жаҳолат кўп.
Мукамал иқболимиз
гарчи аён кўрингай,
Эзгу кун уфқларига кўз тиккан қабоҳат кўп.

Эзгу кун бу — Ниқилоб,
адолат тугилган кун,
истеҳзо билан боқманг шеъримнинг ҳар сўзига.
Бу дунёда ҳар инсон
яшайни деса бутун,
Эзгу кун эътиқодин имон билени ўзига!

1986

ЯНГИ ЙИЛ

Янги йил бошланди — кўҳна ҳаётда
бошланди янги руҳ,
янги тантана.
Эски армонларни қолдириб ортида,
янги режаларга
боғландик яна.

Одатда ҳар янги кун-ку мўъжиза,
бутун бир йил эса
тугал жумбоқ, сир.
Янги йилдан кимдир рўшнолик кутса,
ниҳому эҳсонлар
кутади кимдир.

Кимгадир мўътабар,
кимгадир дардинок —
кетаётган йилга қўл елкайимиз жим.
Келажак ҳаминча жилвагар,
бирок
меҳрин уза олур ўтмишидан ким?

Чексиз фалакларда қорга беланиб,
мўъжаз сайёрамиз
чарх урар танҳо.
Не тонг,
башарият сўнгсиз ситами,
сўнгсиз шодликлари унда эрур жо.

Янги йил —
куррамиз Қуёш гирдидап
омон кезганига таҳсин, шондир бу.
Янги йил —
ҳаёт ўз губорин ювган
поқланиш оңлари, қутлуғ ондир бу.

Ушбу лаҳзаларда
ҳар битта юрак
эзгу тилаклардан тоғмоғи одат.
Лекин йўқолгайми жаҳолат бешак,
нутур топмаемикни
севинч, саодат?

Бадбин кимсаларнинг
қабих нияти
наҳот чўза олур тагин умрини?
Наҳот голиб келмас ҳақнинг қудрати,
наҳотки қайдадир
тонтарлар уни?

Таҳликали аерим суронларига
боқаман
азалий хавотир билан.
Лекин юрагимнинг тирак қаърида
тириклик бақоси
акс этади шан.

Кимдир бу лаҳзалар онди бир довоп,
ўди нисоният
тагин бир ёшга.
Она сайёрамиз чарх уриб равон —
кетиб борар
багрин тутиб Қуёшга.

Дунёга келдилар, бегумон, бу кез
гўдаклар —
мангулик элчиларидек.
Ухлар қор остида майсалар тигиз,
олам камолоти
билмас поён, чек.

Навқирон қудратнинг дилбар тимсоли —
қара,
хушқад арча нур тарар жонга.
Бу пайт,
худди унга боққан мисоли
жаҳон кўзини тикмиш Ўзбекистонга.

Биллур кинотдан берди аке садо
соатларнинг занги,
қандаҳ жаранги.
Бу тун замин бўйлаб кезар бир сафо,
нафақат йил янги —
туйгулар янги!

Янги йил —
янги руҳ, янги шижоат,
кўҳна ҳаёт узра — бир янги нафас.
Айтилган тилакка — шу он, шу соат
тоабад муносиб
яшай олсак, бас!

1985

АПЁМ ШЕЪРИ

Кўҳна диёр бағрида
тагин бир шодиёна,
юрагимиз гурури ўткинчимас, чинакам.
Юртим, қаддинг тик бу кун,
бу қурултой баҳона —
толенг имзосига коммунистлар бўлди жам.

Маддоҳларнинг замони ўтиб кетди, яхшиям,
кимсадан ниҳон қолмас
шоир шеърини таъмаси.
Лекин менинг юракдан тугилган бу мадҳиям
Адолат, Ҳақиқатга
умидим замзамаси.

Каломимни Ленидан бошлайман мен аввало,
у истиқбол дастурини
тузиб берди элимга.
Ленин — энг инсоний зот
ҳамда энг одил сиймо,
биз то мудом талпиниб яшайбмиз Ленинга.

Инқилоб жонимдадир,
ардоқлайман мен уни,
гар у исён этмаса бўлурди ҳаёт қафас.
Тирик экан тоабад
унинг ўжар тўлқини,
олиб киргай димикқан ошёнларга соф нафас.

Мозийга эҳтиром-ла
назар солмоқ фарз бот-бот,
улуғлар эсга тушар, айниқса бу айёмлар.
Эътиқод-имон билан
кезар бу кун барҳаёт
Файзулла Хўжалару ўлмас Акмал Икромлар.

Меҳнат билан қадриий
устувор этган халқим,
қисматингда не бўрон-тўфонларни кўрдинг сен.
Энди Ватан кўкида
юлдуздек яшна балқиб,
зиёкуш туманлардан ҳаргиз баланд тургин сен.

Замонлар ўтаверар,
давронлар ўтаверар,
ихтиёрга бўйсунмас учаётган дақиқа.
Авлодлар дардин ортиб карвонлар ўтаверар,
фақат собит қолажак
коммунистик ҳақиқат.

Кремлининг томида Птитфоқ шавкатига
тимсол бўлган ол байроқ
турса магрур ҳилпираб,
тагин ҳиммат қўшилур элимнинг ҳимматига,
сахрода ҳам бўстонлар
уна бошлар гуркираб.

Хомхаёлин хуш кўрмам
рост қаршимда турганда,
дабдаба, баландпарвоз гапдан зада бўлганман.
Лекин, юртим, эртангинг хаёлини сурганда,
кичик шоир эсам-да,
чўнг гурурга тўлганман.

Мўътабар анжуманнинг руҳи доим зиёда,
олисларга кўз тиккан
танги эл омон бўлсин!
Орзулар ушалажак —
битмас иш йўқ дунёда,
фақат тинч замон бўлсин, фақат тинч замон
бўлсин!

1985

ХАЁЛИМДА...

Хаёлимда бир ўлка бор —
Уйласам дил бўлар хун.
Уни мангу тарк этмас қор,
Ҳоким унда ялдо тун.
Зада қилар — ойлаб гоҳо
Офтоб унга боқмайини.
Дилдирайди ўрмон аро
Қари эман, оқ қайини.
Лекин бу юрт бир кунжида
Бордир мўъжаз бир қабр.
Не тонг, уни музмас сира,
Баҳор қучиб ётадир.
У қабрини — ўйларимда
Тарк этмас ҳеч гул-гиёҳ.
Ахир, шоир ётар унда,
Усмои Носир ётар, оҳ!..

1987

ШАФФОФ ТОГЛАР...

Шаффоф тоғлар...
Олмос янглиғ қор...
Титратди бир армон дилимни.
Мижжамда ёш ялтираб илк бор
эладим мен
болалигимни.
Тотдим ҳаёт ачкиқ-чучугин,
кўп синовли
йўллардан ўтдим...
Олмос қорга термиларкан жим,
болалигим
бетидан ўпдим.

1988

ПУШКИН

*Улуғ Ватан уруши йилларида фа-
шистлар чекинаётиб, Пушкин қабри
остига мина кўмиб кетган эдилар...*

Тафаккур ва эркин улуглаган зот,
қадриг-ку билмади
замона бадкор...
Жаҳолат қуллари — разилаар наҳот,
ҳатто хокингни ҳам
қилмоқ бўлди хор?!

Юксалса фалакка музаффар офтоб,
ёхуд наъра тортиб
уйгонса уммон,
наҳот ҳайрат эмас — ноқис одамзод
қабих ҳасад ичра
ёнар бегумон?!

Босқинчи — ёвларнинг аъмолидир бу —
юртнинг даҳоларин
қирмоқлик аввал.
Тирик шоирлардан титрарлар мангу,
шаҳид сиймолардан
қўрқарлар азал.

Лекин ҳур офтобни осиб бўлмагай,
сергулу уммонга
гов солиб бўлмас.
Эркесвар инсонлар тамом ўлмагай,
фидойи юраклар
тоабад ўлмас.

Шоир дўст! Биз шундоқ яшайлик, токи
Ватан бахти бўлсин

бизнинг чеккан гам.
Зулмат, қабоҳатнинг сўкилсин чоки,
ҳайиқсин ганимлар
қабримиздан ҳам!

1986

АВЛОДЛАР БАҲОСИ

— Давр гаддор эди,
бошни ҳам қилди..
Таъна-маломатдан гап очмайлик, бас.
Ниҳоят бир яхши замонлар келди,
ҳар қалай,
сизларга қиламиз ҳавас.

— Термулиб она юрт кўзига бу кун,
туйдик дардларини —
қовурилар жон..
Олганмиз елкага унинг зил юкин,
ҳар қалай,
бизга ҳам бўлмагай осон.

1987

ВАТАН ҲАҚИДА ШЕЪР...

Зап мўъжиза «ойнап жаҳон»,
термилар юрт унга
эринмай.
Ўқидим мен ундан бу оқшом,
Ватан ҳақда
битган шеъримни.

Хонадонлар бағрига шу тун
кириб бордим мен
беижозат
ва кўзларим ўнгидан бир зум
ўтди турфа манзара,
ҳолат.

Нодир гилам,
хорижий жавон
тўлиб-тошган бир уй тўрини
минбар қилдим
ва куйдирдим жон
тўкиб юрагимнинг қўрини.

Лекин бўлмади
ҳеч кимнинг иши,
тополмади шеърим қўналга, —
сўнгра уй соҳиби керишиб,
бураб қўйди
бошқа каналга.

Тун салқини тушган бир ҳовли...
Барглар аро
юлдуз милтирар,
униққан райҳонлар ичра йўқолиб,
суибула сувлари
шилдираб.

Ҳад-ҳисобсиз
кундуз заҳмати
мудратминидир буида кўиларини.
Кимдир
кетмонига суяниб —
турган кўйи мени тингларди.

Аммо унинг хаёли ҳамон
пайкалида кезар —
далада.
Шеърим шу боисдан,
бегумон,
унга галати туюларди...

Қилмам гина-кудурат асло
эл кўзига экрандан боқиб.
Лекин аниқ —
бир бедор бола
бу пайт мени тинглар
ютоқиб...

1986

ТУШИМГА КИРИБДИ...

Тушимга кирибди кексайган пайтим,
гаройиб ҳолатим
ёдимда мутлақ:
тушганмиш юзимга беҳисоб ажин,
қаддим букчайганмиш,
сочларим оппоқ.

Аниқ билолмадим, афеус, ўша дам
қай рангда кўринди
дунё кўзимга.
Бироқ бир беҳузур галаён билан
караҳт термилардим
ўзим ўзимга.

Наҳотки шу қадар ўзгарар инсон,
табиат шу қадар
сангдил наҳотки?!
Гўё мен кўзгуга боқиб навқирон,
унда кўрар эдим
пакмурда зотин.

Азалий ҳукм бу —
даф қилиб бўлмас,
ахир, яшил барг ҳам қовжирар бир кун.
Бироқ мени бадбин гуссалар эмас,
бўлак хавотирлар
қилди жигархун.

Манглайим қоплаган ажинлар қат-қат
умрим заҳматларини
изнимкан чин?
Босмадими экан, ишқилиб, бир вақт
ўз муҳрин
надомат ёки ҳасад, кини?

Ахир, чинор каби чайир эдим мен,
шу кўйга тушмогим
ким кўрибди фол? —
Юрт дардин елкамга ола биздимми,
йўқса не сабабдан
қаддим бундоқ дол?

Бегараз эди-ку
ҳаргиз ниятим —
қила олдимикан қиёматимни шан?
Мункиллаган чоғда
тошган иззатим
сочим оқлигига муносибмикан?

Гарчи кўзимдан нур сўниб борар-у,
гарчи ҳалқумимда
турарди жоним —
менга ҳаммасидан муҳим эди шу:
путур тошмадимни экан
имоним?

Ўша туш баҳона кўксимда гоҳ-гоҳ
тўлганиб қўяди
бир безовта гам.
Насиб қилармикаи лекин қаримоқ?..
Юрт тинч бўлса,
балки насиб қилар ҳам.

1987

КУНЛАР БОШЛАНГАНДИ...

Кунлар бошланганди бирам ёқимли,
эриб битган эди
иеқирт қорлар ҳам.
Рўдапо қиш ташлаб чиққан ҳаволини
саришталардим мен
ҳафсала билан.

Ўнгаркан бултурги хору хасларни,
севиндим:
кўкатлар кўтарибди бош.
Аммоки, шу маҳал кўзга ташланди
бир чеккада ётган
унут бужур тош.

Жойидан қўзгатиб уни дафъатан,
галати туйгулар
комида қолдим:
янчиб ётган экан ўша зил харсанг
ёругликка илҳақ
талай ниҳолни.

Шу чоғ юрагим-да эшитдим аён
заҳил баргларда
бонг урган умидни.
Ахир, беланса-ю нурларга ҳар ён,
уларнинг яшнашга
ҳаққи йўқмиди?

Сира қуволмадим дилдан гансларни,
ийрасам-да,
кўклам куртакларидан.
Айтинг, ким итқитар бужур тошларни
бугун
ҳаётимиз кунжакларидан?!

1987

ФАОЛ ВИЖДОИ

(Андрей ВОЗНЕСЕНСКИЙДАИ)

Ўзи мамлакатда нима кечмоқда?
Ювар «Янгилликлар» тапбал онглари.
Истардим кўрмоқни ҳар бир пучмоқда
фаол виждонларни.

Тўсиқларни ёринг, ўткир қиссалар!
Майли, қайнаб турсин аччиқ қаҳвалар.
Помдор шахе тепадан қиялаб қолди —
виждон қўзғалди.

Ўзгариб кетдими қалблар ҳам чандон?
Ахир, қабоҳат-ла курашиб нимжон —
яшарди кимдадир яримта имон.
Мамлакат рамзини олдим виждон?

Қўш чизиқ тортганча аршга етдинг сен.
Ченада уфққа сингиб кетдинг сен, —
Достоевскийда нидо этдинг сен,
Вавилов-ку, сўнгенс маломат кўрди,
лек виждон уругни ўстира берди.

Айтнинг, у кунни ҳеч бошга солмасин, —
уйғонган виждонлар мудраб қолмасян.
О, бироқ унга чоҳ қазир қанчалар
пафе бандалари, ҳарие кимсалар!
Ақидангиз пучдир, чиркиндир бари,
маънавият мулкни мўлтонилари!

Курашар фидойи одамлар эса
ҳаётда гирромлик қолмасин дея,
тоинки ўқувчим — имоним менинг,
умринг навбатларда ўтмасин сенинг.

Шисон — муродимиз, баҳонамас ул
ютуқлардан сўйлаб, касбни алқашга.
Эй, потанш юрак, бахтдан энтик, кул!
Билмайман виждонни мен бундан бошқа.

КЎКЛАМ РИВОЯТИ

Кўклам кун,
овчи ҳам ҳайрон..
Нуқул шафқат кечиб дилдан,
кеч кирган пайт қараса,
не тонг,
гул ўсибди милтиқ илidan!

1933

УРУШ ЙИЛЛАРИ

Мен урушдан кейин туғилганман,
кўрмаганман унинг даҳшатларини,
уқубатларини тотмаганман,
қулоғимга чалинмаган тўп наъралари;
қинилоғимиз аёллари «қора хат» лардан
қора кийганларини
кузатмаганман;
уруш тугаганлигидан жар солиб,
югурмаганман тувроқ кўчаларда;
суюнчи олмаганман
омон қайтган аскарларининг оналаридан...

Мен урушдан кейин туғилганман.
Лекин йиллар ўтиб,
англай бошладим уруш нимадир...

Йиллар ўтиб,
«қора хат»лар магзини чақдим.
Болалик идроким гўр, содда эди:
ўйлардим беваларини
қари қизлар деб,
қўлтиқтаёқдиларини —
туғма ногирон...

Кейин...

ютоқиб тингладим кўн бор
собиқ аскарларининг умр достонини;
кейин...

китобларнинг қаҳрамонлари
олиб кирди мени сўнгенз жангларга;
кейин...

қўшилдим фильмларда партизанларга.

Энди

юрагимни эзади бот-бот
хоки ўзга юртда қолган шаҳидлар,

бедарак кетганлар
унутилмас ёди —
кемтик хотирот.
Амманнинг тўрт фарзанди қайтмади урушдан,
шўрлик адо бўлди улар ҳажрида.
Менга туюлади —
гўё у ҳануз
йўл пойлаб тўлганар қабрида.
Мен урушдан кейини туғилганман.
Лекин унинг битмас жароҳатлари,
кулфатлари, уқубатлари
юрагимга шунчалар танини, —
ишонгим келмайди ўзимнинг гоҳо
кўрмаганлигимга
уруш йилларини.

1985

1945 ЙИЛ, 9 МАЙ

Табиат ҳам туйди, англади буткул
Эл-юрт энтикканини, кўз ёнлар сирини:
Порлади юракка ўхшаб қизил гул,
Байрам мушагидек яшнади сирень!

1985

БЕЗОВТАЛНИК

*Дунёни гўзаллик қутқариб қолади.
Ф. Достоевский*

I

Тун қучади азим шаҳарларни,
тун қучади олие қишлоқларни...
Манзил-масканларга тўшалади тун
киприкларга ором бахш этмоқ учун.
Бироқ уйқуларда йўқдир ҳаловат...
Асабий асримиз инсониятин
тушларин чулғайди бир безовталиқ.
Кундуз рўзномалар,

эфир тўлқини,

«ойнаи жаҳон» нинг ахборотлари
хуруж қилар тунлар тушларимизга
шарпага эврилиб — пурваҳм, мажҳул.
Тонглар хотирлаймиз:

Ўшамасми у —

заминкуш атомнинг гирдибодига?!

II

Юлдузлар, мен сизни севаман,
лекин юрагимни чулғар бир ҳасрат!
Уфқлар, мен сизни севаман,
лекин юрагимни чулғар бир ҳасрат!
Дарёлар, мен сизни севаман,
лекин юрагимни чулғар бир ҳасрат!
Ўрмонлар, мен сизни севаман,
лекин юрагимни чулғар бир ҳасрат!
Мен сени севаман, эй она-замин,
лекин йўғриламам ваҳм-ҳасратга:

бир замон ҳувиллаб қолсанг-а, наҳот?!
Йўқ! Йўқ! Бешик бўлгани мангу ҳайратга!

III

Наҳот уйғоммасак
бир куни эрталаб?!
Тингламасак қушлар чугурини?!
Дарпардани суриб,
наҳот термилмасак тонгга —
режалаштираркан кундузги ишларни?!
Наҳот ошиқмасак юмушга,
фарзандимизни боғчага элтаркан?!
Наҳот тотли ташналик билан
варақламасак янги газеталарни?!
Наҳот ўтказмасак одатий кунни
одатий бурчимизни ўтаб?!
Наҳот оқшом чоғи чорраҳалардан —
юракни ҳовучлаб,
шошмасак уйга?!
Наҳот телеэкран қаршиенга чўкиб,
томоша қилмасак муз устидаги рақсини?!
Ехуд қўл чўзмасак китоб жавоимизга,
ўқилмаган китобларга ютоқиб қараб?!
Наҳот соғинмасак онамиз дийдорини —
ой фалакда сузган пайт танҳо?!
Наҳот?! Наҳот?! Наҳот?!
Наҳот содир бўлар ўша сония —
кунпаякун бўлар наҳотки дунё?!

IV

Ўғлим, сен бу кун
бир ёшга тўлдинг.
Туғилмоғинг тадориги учун
миллион йил керак бўлди.
Умр йўлинг равон бўлмоғи учун
миллион йил керак бўлди..
Ўғлим, сен бу кун
бир ёшга тўлдинг.
Ҳадя этмоқ учун сенга
тўғис бахт,
мукаммал тақдир,
бош қотирди миллион файласуф,
жон берди жангларда
миллион фидойи..
Наҳот энди бари
барбод бўлар бир дамда —
ҳаммаси кетар зоё?!

V

Заминнинг бир бурчи —
хиёбонда
кезар икки ошиқ.
Ўўллар оппоқ,
дов-дарахт оппоқ,
эланади оппоқ қор.
Бу дунёга улар қанчалар ярашди,
юрақларида не-не
куйланмаган туйғу бор!
Йигит «куҳ-куҳ» лаб иситади
қизнинг қўлларини,
гарчи аёз йўқдир,
паяқдир ҳаво.

У кифтига олмоққа қодир,
керак бўлса, ер шарини,
лекки қизга қор учқунини
кўрмайди раво.
Қиз зимдан термиларкан йиғитга,
кўзларида ёлқин ўйнайди,
чеҳраси масъумликдан нонармон.
Ушбу сониядан бошлаб бир умр
бурчинини ўтайди
икки қалба тугилган
аҳд-паймон...
Заминнинг бир бурчи —
хиёбонда
кезар икки ошиқ,
ошиқ дунё узра
солиб бир жуфт из.
Аммо қайлардадир манфур яроғлар
кўз тикар уларга
қорайиб бу кез...

VI

Хатар гирдобиди яшар асримиз,
унга қутқу солар ҳалокат машъум.
Шу кўҳна дунёни,
некбин ҳаётни
этмоқ бўлар зулматга маҳкум.
Қани ҳей, сафланинг метни сафларга,
тириклик напъасини туйганлар!
Қани, ҳей, сафланинг метни сафларга,
офтобнинг шуъласини суйганлар!
Ҳайқиринг баралла ўз дардингизни,
замин қисматидир бу кун бизнинг дард.
Ҳар қандай қутқу ҳам бўлажак абас,
ҳайқириқ янграса — тўрт ярим миллиард!

Инонгуи,
ваҳмлар ўткинчи, бениз,
юракларни мағлуб этолмас ҳасрат.
Дунёни қутқариб қолгайдир, шаксиз,
бор экан гўзаллик,
бор экан ҳайрат!

1983

ЧЕРНОБИЛЬ САТРАРИ

I. ЧЕРНОБИЛЬ КУЛФАТИ

Апрель юдузларин эпкини билан
Олчалар гулбаргини тўкаётган тун, —
Чернобилда кулфат рўй берди бирдан
Жумлаи жаҳонни титратиб бутун.
Бу на сўқир офат, на вабо эди,
Бу кулфатга башар келмаганди дуч.
Метин деворларини синдириб чиқди
Тафаккур занжирбанд қилган ёвуз куч.
Кўпирган боғларга боқди хунхор, оч,
Оташ бўғзидан у пуркаб заҳар-дуд.
Томларга одамкуш нур сепди қийгоч,
Жамики жонзотни қилмоқ-чун беҳуд.
Кўчалар, биолар — меники, деди,
Водийлар, дарёлар — меники, деди,
Далалар, саҳролар — меники, деди,
Ложувард фазолар — меники, деди.
Барин ташлаб чиқди одамлар ночор,
Шундоқ мудҳиш эрур унинг ягомоси.
Кулфат-бало ичра бу кун энг гаддор
Атом кулфатидир, атом балоси!
Айтнинг, дард қўзғатмас қайси юракда
Бу телба қудратнинг таҳликалари?!
Танҳо сузиб борар бу кун фалакда
Сопсиз атом ортиб митти ер шарин.

2. ВАЛЕРИЙ ХОДЕМЧУК

*АЭСнинг тўртинчи блокада ода-
даги хизмат бурчини ўтаётган стар-
ший оператор Валерий Ходемчук
содир бўлган фалокатнинг илк қур-
боки бўлди. Валерийнинг жасади
топилмади, реактор унинг қабрига
айланди.*

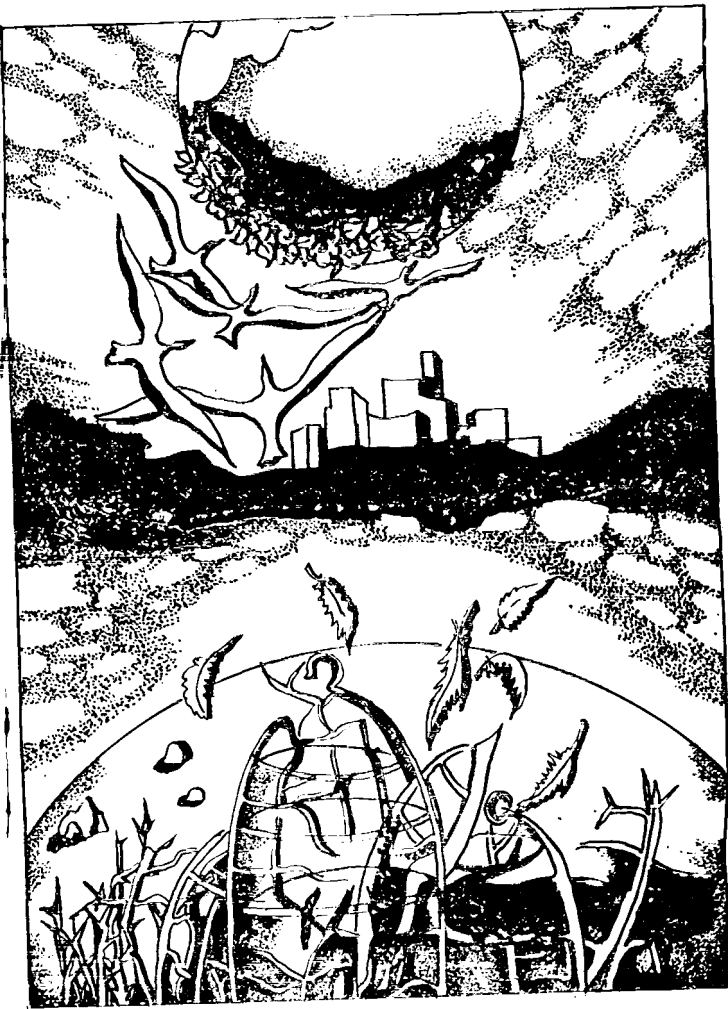
(Газетадан).

Таралди заминга қаттол қора нур,
Унга қалқон бўлмоқ осонмас, рости.
Аммоки Валерий чекинмай — магрур
Оташ реакторга кўксини босди.
Уни ким ундади бундоқ журъатга,
Мадад берди унга қандайин туйғу?
Биларди-ку, ахир, бунақа пайтда
Ўлимнинг муқаррар эканлигини у.
Беҳуш йиңиларкан кўзини ўнгида
Тонгги ушбу лавҳа жонланди бир зум:
Суюк қизи, ўгли эди уйқуда,
Кузатиб қолганди хотини — масъум...
Бас келолди унга ўлим тигида
На ваҳм, на ўкинч аяич хулёсн.
Эриди шуурсиз қорачигида
Мушфиқ онасининг гамнок сиймося.
Фожега адил, тик боқмоқлик учун
Тириклик қадрини билмоқ керакдир.
Ҳаётни севарди Валерий, лекин
Қабрига айланди манъум реактор.
Уни ким ундади бундоқ журъатга,
Мадад берди унга қандайин туйғу?
Бу саволга балки бунақа пайтда
Дафъатан жавоб ҳам тополмасди у.
Лекин оддий инсон эди — бу аён,

Оддий эътиқоди — тебранмас, қаттиқ.
Ҳар қандай кулфатда, ғамда ҳеч замон
Кўролмаеди ўзини ўзгадан ортиқ.
Евнинг дзотини ўқ ёғиб турганда
Бор бўйи-ла тўсган Матросов мисол,
Юртни ҳалокатдан қилай деб пана,
У ҳам ўзини фидо қилди, эҳтимол.
Аммо самандардек порлоқ вужуди
Ўлим қисматиини зинҳор олмас тани, —
Ҳар бир ҳужайраси, безавол руҳи
Мангу жангда ёнар атомлар билан.
Юлдузларини кўзлаб ётган қуроқлар —
Совуқ ракеталар мавжуд экан то,
Валерий Ходемчук курашга чорлар,
Руҳи унинг ором топмаган асло!

1986

ТИНЧЛИК ЙИЛИ

БМТ қарори билан 1986 йил Тинчлик йили деб эълон қилинди.

Замин энтикмоқда,
офтоб роз айтар, —
нурлар мангуликнинг шоён тилидир.
Бу йил кўҳна дунё билмайди хатар,
Омонлик йил бу,
Тинчлик йилидир!

То мудом тарихда
қиргинлар кечди
Низо-адоватнинг турфа хилида.
Бу йил ёвузликнинг имкони ҳечдир, —
Омонлик йилида,
Тинчлик йилида!

Атом ваҳмлари
бу йил чекинар,
ростлар нафасини жаҳон эллари.
Минбаъд замин узра бўлсин муқаррар
Омонлик йиллари,
Тинчлик йиллари!

1986

40-ЙИЛ ЎСНИРИШЛАРИ

Улар бари орзуманд. Лекин
Орзулари синажак чил-чил.
Қаъчасини қаршилар ўлим,
Ўтар-ўтмай атиги бир йил.

Боқар улар ҳаётга ташна,
Умид чақнар гарчи барида, —
Қаҳрамону хонилар яшар
Лекин ҳозир ораларида.

Айни кўклам сўқир қабоҳат
Янчган каби чаппор гулларни —
Ошиқ қазо, қаттол жароҳат
Ва қийноқлар кутар уларни.

Кимдир шаҳид кетгайдир эрта,
Кимдир сотқин — ном олар қаро.
Кимдир душман неканжасида
Тонг оттирар ҳандақлар аро.

Ҳали бўса таъмин билмай,
Етмай ишқий фароғатларга,
Айлашарлар улар пайдар-пай
Юртга учган «қора хат»ларга.

Қиргин тугаб, омон қолганлар
Кўкени эса тилар дард-фарёд:
Дўст мурдаси, суроили жанглар
Уйқуларни бузади бот-бот.

Қарайману дурқун ҳаётга,
Гоҳ орқага тортиб кетар дил.
Ва дейманки, ҳеч бир авлодга
Кўз тикмасин «қирқ биринчи йил»!

1987

ОРОЛ

Орол биздан ранжиди,
Кўрди жабр-хиёнат.
Кетиб борар энди у,
Чекингандек диёнат.

Қиргоқда зумрад сувлар
Эркаламас эрта-кеч;
Солиб энди қутқулар,
Ғалаён ҳам қилмас ҳеч.

Қудратидан айирдик,
Синагандек саботин.
Дарёларни қайирдик,
Қайиргандек қанотин.

Аждодлардан биз учун
Мерос эди у зилол.
Не ажабки, ушбу кун
Қуриб борар бемалол.

Ҳаргиз замин мулки деб,
Эҳ, ёнмадик — тутадик.
Онани мутагагандек
Биз Оролни мутадик.

Уммон узра акс этар
Энди дунё бир гариб, —
Туилар само қисқарар,
Кундуз осмон қисқариб,

Ҳазирама. Чор ёқдан
Қуршаб келар самумлар
Ва қақшаган қиргоқдан
Шўр кўчар, кўчар қумлар.

Богларинг бу офатдан
Қуриб кетса, не ажаб!
Юртингни у заминдан
Суриб кетса, не ажаб!

На афсона, бу на фол —
Бор гап, гумон этмагил!..
Шафат қилгни, эй Орол,
Бизни ташлаб кетмагил!

Бас, унга сўз берайлик —
Қилмаймиз деб хиёнат.
Денгиз ўлмас — қайдаки
Тирик бўлса диёнат!

1987

КЕМАЛАР ҚАБРИСТОНИ

Бир маҳаллар Оролнинг ўркакч-ўркакч тўлқинларини писанд қилмай сўзган кемалар бугунги кунда яйдоқ соҳилларда қумга кўмилиб бормоқда...

(Газета хабаридан).

Кемаларнинг қаноти йўқдир,
Учолмаслар осмон-йироққа.
Улар ботиб борарлар энди
Қақраб ётган қумга, тупроққа.

Қачонлардир гувлаган уммон
Энтиктирмас энди уларни;
Тўфон эмас, сарганта бўрон
Олиб учар сувмас, қумларни.

Гоҳ адашган олие булутлар
Соя ташлаб ўтиб қолганда —
Довулларни қўмсарлар улар
Ва куярлар унесиз армонда.

Ҳайҳот! Энди теграларида
Зар балиқлар, лайли ўтлармас, —
Жон сақлаб кун шуълаларидан
Кезар жондор, тўзар хору хас.

Денгиз қаён кетмиш — кемалар
Қолди, ахир, қумларга ботиб...
Осмонларга учмоқ нетарлар,
Бўлсаиди гар улар қаноти!

Нима қилиб қўйдинг, эй аерим,
Кирдингни ё фоже комига?! —
Айлантирма уммонларни сен
Кемаларининг қабристонига!

1987

ОПАСАН, ТАБИАТ...

Дунё ишларидан безиб мен гоҳо,
Юрагим чекканда озор, азият,
Чиқиб кетгим келар бағринга танҳо —
Юпанчим бўласан ўзинг, табиат.

Юксак тоғларингнинг қошида бесас
Ўйларга толаман — сокин, улуғвор.
Мовий сойларингга термилсам бирпас,
Тарқайди дилимдан кудурат, губор.

Ййдоқ қирларингда кезиб елвагай,
Ловиллаган кўксим совутсам дейман.
Кабир чинорларинг остида қушдай
Толиққан кўнглимни овутсам дейман.

Тортиноқ чечакка дуч келиб бирдан
Худди дўст тонгандек кўзга сурарман.
Болалик сирдошим гиёҳлар билан
Қулф дилим очилиб суҳбат қуарман.

Табиат, сен бунча танти ва буюк,
Табиат, сен бунча содда, бокира!
Сенинг кошонаида нифоқ, низо йўқ,
Хусуматни билмас даргоҳинг сира.

Сенда бегараздир сафдон дарахтлар,
Ёбонингда гуллар ҳусн таланимас.
Бари бир-бирларини суяр, ардоқлар,
Зинҳор бир-бирига завоқ тиланимас.

О, улуғ табиат — мўътабар хилқат,
Боқий удумларинг зикр этдим бир он.
Сен сўнгенгиз фараҳга ёр эдинг, фақат
Бузди ҳаловатинг таъмакор инсон.

Ахир, каж тафаккур, кибр, юҳо нафе
Олдида ожиздир уммон ҳам, тоғ ҳам.
Бу кун коинот ҳам топди-ку шикаст,
Заҳарга йўғрилди тону туироқ ҳам.

Аммо сен иеёнлар қилмайсан нечун —
Ютасан ҳар қачон ичга қаҳрингни?!
Ахир, онасан-да — фарзандинг учун
Очмоқчи бўласан мудом бағрингни.

Табиат, сен мангу таскин ҳам шифо,
Инсонга ўзингни тутмагансан ёт.
Лекин қачон кенглик топиб бу дунё —
Сендан ибрат олиб яшар одамзод?!

1987

ЯНГИ ОЙ

Ҳарир оқшом чўкиб,
шаффоф осмонда
ярқираб кўринди бир пайт янги ой.
Гўёки яшарган янглиғ шу онда —
гонди кўҳна дунё
масъум бир чирой.

Гўё абас бўлди гусса, дард, алам —
гўё ер юзидан
ювилди бари
ва қилди борлиқни сирли, муҳташам
бокира ҳилолнинг
ҳафиф нурлари.

Аммоки биргина мен гамнок эдим,
мағрур руҳим эди
пажмурда, синиқ.
Бир ғашлик кемирар эди вужудим:
нима у —
ўкинчми, ўчми, хўрсиниқ?..

Севдим-ку дунёни,
ахир, бетаъма,
Одамларга меҳрим бердим-ку, бироқ
топдим эвазияга хусумат, таъна
ва ранжу маломат
топдим мен кўпроқ.

Алдоқлар. таҳқирлар
эзган бу кўнглим
кашф этди ўзига қадим бир ҳикмат:
разилларга ҳаргиз бешафқат бўлгин,
бу мангу курашдан
чекинма минбаъд!

Туйдим мен томирда қайноқ питиқом,
туйдим — қайлардадир
гаюр қабоҳат...
Рухимни ўзига ютиб ваҳший ком,
безанди қаҳрим-ла
шамъи малоҳат.

Эй каззоб, эй иблис,
сени қайдан ҳам
ёд этдим — ойдин тун сафоси сўнди!
Ҳилол эмас — кўкда
ял-ял товланган
ўткир ойболтага ўхшарди энди!

1987

ЯРИМ ТУН

Ярим тун. Мен уйқусиз эдим,
Ўлтирардим бетаскин, дилгир.
Ва бир маҳал ҳовлига чиқдим —
Сергак тортди юлдузлар бир-бир.

Богчаларни сайр этдим секин,
Жимжит кеча бағрини очди.
Қадамимнинг товнидан лекни
Атиргуллар уйқуси қочди.

Фараҳли дард-изтироб ичра
Ҳижронингда кездим тун ярми...
Бесаранжом қилдим шу кеча
Юлдузларни, атиргулларни.

1987

УДУМ

Янги йил —
эски дард, гамларга яқун,
ажибдир бу байрам удуми, ўйи:
уни қай ҳолатда
кутган бўлсанг сен,
шундоқ кечар эмини умринг йил бўйи.

Севгилим,
меҳрингни тутмагин дариг,
кел, бахтга ўрайлик бу оқшом дилни.
Гина-кудуратлар домида тагин
бой бериб қўймайлик
бутун бир йилни!

1986

ХЎБ АЛОМАТ ЗАМОНЛАР КЕЧИБ...

Хўб аломат замонлар кечиб —
Юртни гурбат комига олди.
Еру кўкни губор забт этиб,
Гард юқмаган одам кам қолди.

Тубан кетди ҳамма бир бошдан,
Содир бўлди айниш, жиноят.
Барн энди — тарих, сен ёшсан,
Тақдир сенга қилди иноят.

1987

ЮРАГИМНИ...

Юрагимни эзиб гам-армон,
рўшноликни
кутардим карахт...
Нурга чўмдим бир кун ногаҳон,
хайрият,
юз ўгирмабди бахт!

Қайтмас энди,
дейман гам-дардлар, —
ёруғ кунлар бағрида туриб...
Ва туюлар:
мендан ҳасратлар
кетган каби мангу юз буриб.

1987

БИЗЛАР ЭНДИ ДЎСТМАСМИЗ...

**Энди қалбини маст қилмас меҳр,
Туйгуларга қўёлганмиз чек.
Бизлар энди дўстмасмиз, лекин
Кўришамиз эски дўстлардек.**

**Гарчи ҳар вақт изиллайди жон
Тортиб кўнгил зуғумларини,
Аммо бизлар сақлаймиз ҳамон
Эски дўстлик удумларини.**

**Нима бўлган ўзи — рўйирост
Айтолмаймиз иккаламиз ҳам.
Юрсак ҳамки мудом дўстга хос
Бегонамиз энди чинакам.**

**Аёндирки — орада зимдан
Бир хиёнат содир бўлгани.
Совидигу бир-биримиздан,
Юравердик ичдан тўлганиб.**

**Учрашганда сир бой бермайин,
Яширсак ҳам кўзларимизни,
Бироқ қалин жўралардайин
Тутдиқ доим ўзларимизни.**

**Урунмайлик энди ҳар қанча,
Асил ҳолга қайтоламизми?
Кимдадир айб бўлса, мардларча
Аччиқ-аччиқ айтоламизми?!**

1987

ХУДБИИ ОДАМ

Енар унинг юрагида қора аланга,
тикан каби кўзларида
зарра ҳиммат йўқ.
Бу туйғуни аллақачон ямлаб юборган
ўша қора аланганинг
юҳо тиллари.
На меҳрни, на шафқатни билади қалби,
биров дардин англай олмас
дилдан ҳеч қачон.
Ахир, ғамнинг ғуссаларининг
муз парчаларин
бу аланга йўлатмагай ўзига зинҳор.
Мижжалари кўз ёш таъмин тўймас тоабод,
қандоқ туйсин,
қақратмишдир танин ул отан.
Ложувардмас юрагининг осмони асло —
қоплаб ётар
ўша бадбин олов дудлари.
Бир қаролик урмиш унинг юзига ҳатто...
Қачонлардир заҳил қалбининг зулмат тўрида
тафт бахш этиб,
милтиллаган жимит қора чўғ
айланмишдир энди улкан қора ёлқинга.
Вужуд эмас у кўринган — қора аланга.
Яқинига бормоқ хавфли —
ямлаб юборар
у риёкор аланганинг
мараз тиллари.

1987

МАНЗАРА

Куз кезинар
беозор, майин.
Лавҳалари бордир унинг шан..
Кечалари
ширин тундаини
шудгорларни қучади туман.

Богларни ҳам чулгаб олар у,
шивирлайди
афсунгар сўзин.
Лекин бу пайт бедор,
беуйқу
уқалайди чироқлар кўзин...

1981

ҚОР ЁҒАР...

Қор ёғар...

Губорли дунё бағриши
ниҳоят тозарта бошлади оқлик.
Осмон Ерга изҳор этар қалбиши,
каҳрабо заминга
ёғилар поклик.

Қор ёғар...

Оҳиета устини ёпди
самовий зарралар энг сўнгги барғинишг.
Жимляк.
Сас тарашни мумкин шу тобда
қанотларигина фаришталарнинг.

Қор ёғар...

Тасалли топади, ажаб,
исемсиз ғашликлар,
дардлар,
қайгулар.
Руҳингни оҳиета олади қамраб
оқликка йўғрилган туйгулар.

Қор ёғар...

Мудроқ уй.
Ёлғиз иккимиз.
Тушга ҳам кирмас бахт бу, ҳатто.
Тун узоқ.
Ёғдули тонг отса шаксиз,
шаффоф сумалаклар яшнар бўғотда.

1984

КОШИОТ ФАРЗАДИ

Бир америкалик олимнинг ба-
шарот қилишича, 2017 йилда ком-
нотда биринчи инсон дунёга келар
миш...

Сокин кечаларда
самога боқсанг,
чулгар борлигингни ажиб энтикиш...

Бу не фол —
ҳеч замон кечмай орадан,
самода илк одам туғилар эмиш.

Гарчи то азалдан
ер насли инсон
юксак маъволарга талпинди ҳар вақт,
эй само фарзанди,
сенга ушбу он
ҳавас қилайинми ва ёки ҳасад?

Наҳот ҳусиллаган,
ҳудудсиз фалак
сенинг илк кўз очган масканинг бўлур?
Наҳот замин эмас —
фазо тоабд
киндик қонинг томган ватанинг бўлур?

Учқур кемаларда
сайр этиб масрур,
балки юлдузларни ошён тутарсан...
Аммо нур ишқида кезиб бир умр —
наҳот тупроқ меҳрин
билмай ўтарсан?

Балки хотиротлар қўзғар кўнглингда
олие Сомон йўлини
мунаввар гарди?
Наҳот шунда сен-чун бўлур бегона
ерликлар ҳасрати,
ерликлар дарди?

Дунёга келдингми кoinотда, бас,
хаёлини кoinот
қаърига кўчар.
Балки миллатини таи олгини ҳам келмас,
балки аждодларини
ёдиндан ўчар.

Балки сен куймассаи ерликларга хое
ҳеч маҳал соғинчдан,
аламдан, зордан.
Наҳот кипригини да ялтирамае ёни
биринчи муҳаббат,
биринчи қордан?

Билмам, у замонлар мумтоз куррамиз
бўла олурмикан
ғурбатдан холи?
Балки самовотни қамрагай у кез
ҳужайранга мерос —
қиргин хаёли?..

Йўқ, балки —
эни эзгу зотдирсан, гамкаш,
кўкдан Ерга илҳақ қулоқ осарсан.
Балки меҳрпеша бўлиб сен яккаш,
банар дардларига
малҳам босарсан.

Ўзингни фалакка фидойи билиб,
балки тилсимларга
қўярсан қадам...
Кечир, кимлигингни каромат қилиб —
тўкне айтолмадим,
самовий одам.

Бўлак аерда-ку қисматинг сенинг,
нечук қилайин мен
ҳасад ё ҳавас.
Фақат бир тилагим бор эрур менинг:
инсон зурёдисан,
шундоқ қолсанг, бас!

1988

ҚҰЛЕЗМАЛАР

Шарқшунос олим Бўриной Аҳмедовга

Кўҳна қўлёзмалар...
Нодир китоблар...
Буюк алломалар каломидир бу.
Улар — мозий ёқдан келган хитоблар,
боболар имдоди,
саломидир бу.

Қулоқ тут бир нафас,
қўлларингга ол,
қанча у кўҳнадир — ҳикматлари кўп.
Майли, имлосига термилсанг ҳам лол,
ғуборин арт унинг,
кўзингга сур, ўп.

Не-не замонлардан муждадир улар,
тавоф айламасанг,
азим гуноҳдир.
Уқсанг, томирингда ёқар туйгулар,
тарихинг ёқласанг —
тирик гувоҳдир.

Заковатининг олий мўъжизаси — хат,
тафаккур китобда
топгандир нуфуз.
Иста, Сино билан қилгин мулоқат,
иста, Беруний-ла
ўлтир юзма-юз.

Кўҳна қўлёмалар...
Нодир китоблар...
Сўйлар гоҳ гаройиб ҳангомалардан.
Сўйлар гоҳ кимлигин олис аждодлар,
сўйлар гоҳ суроилар,
жангномалардан.

Не ажаб қисмат бу?
Юртга сизмай гоҳ
Эъвоз, қадр топди улар ҳорижда.
Элим, хазинагга доим бўл огоҳ,
улар —
ганждир бу кун Лондон, Парижда.

Муқаннадек не-не фикрлар ёнди,
чопилди Улугбек янглиғ
битиклар...
Иўқотса юрт қай вақт гурур-имонни,
туйгусин топтади
• ёғий этиклар.

Элим, бош эг
ботир фарзандларингга —
баъзан манглайингга тушганда соя,
улар ўз жонларини шаҳид қилса-да,
сенинг китобларинг
қилган ҳимоя!

Ғафлат дунёсига, эй дўст,
бошла жанг,
жаҳолат бўйинингга отмасин каманд.
Кўксингни ёғдуга тўлдирмоқ эрсанг,
кўҳна китоблардан
бўлгин баҳраманд.

**Меҳнатпараст халқим,
сенга эрта-кеч
улуғ сиймоларинг руҳи бўлсин ёр,
Фақат подир мулкинг —
китобларинг ҳеч
токчангда чанг босиб ётмасин зинҳор!**

1988

Ўлжас Сулаймоновдан

МАЙСА

Учрашамиз бизлар Тобол ортида,
ястанамиз майса узра

масъуд, лол,

туяман ўзимни ҳар гал

сенинг-ла

Ишимга қуйилган Тоболдек зилол.

Егар ўрмон ичра алвон нур сели,

борлиққа хазонлар тўшалмиш қат-қат,
ёдингдами —

бизга яқинлаб келиб,

чигиртканинг хушҳол боққани,

алқаб.

Бу хилқат жонзоти риёни билмас,

нуроний ўрмоним гайирдан холи,

сўқмоқда кезгандек

сайр этди бирпас

оппоқ билагингда

жимит чумоли.

Қушлар не ҳақдадир жар солар тишмай,

тинглаб ниманидир Тобол оқар жим,

нетардик бўлмаса агар у?

Билмам,

нетардинг, бўлмасам

қисматингда мен?

Иижитмасман сенга ўхшаш қизларни,

оқ тан қайишларни қилурман тавоф.

Ҳар сафар,

кўрганим сония сени,

туйгуларга тўлгум энг олижаноб.

Нетардим бўлмаса

магар шу кўзлар —

нурга, изтиробга, гинага лим-лим...

Мени ҳар гал шундай севки,
 севгилим,
сўнг бор дийдорлашиб тургандек
бизлар.

ҚАЙРАҒОЧ

Зов бағри — теракзор,
 чашма ва ўтлоқ,
соя унга оғу каби қуюлар.
Бу ерда илдизлар нимжон,
куз ҳам ҳақ,
моғор ичра хазон бўлади улар.

Аммо ҳов юксакда —
 шамоллар куйлаб,
бўрилар тўдаси йиғлар жойда оч,
менинг юрагимга илдизини санчиб,
чайқалиб турибди
 ёлғиз қайрағоч.

Уни йиқа олур на ёмғир,
 на қор,
на сарин кунларнинг армон роҳати.
Тура у,
 кўкрагин керганча пойдор,
шамолларга очиб чайир қоматин.

Омади кулган бир йўлчи чавандоз
унга кўзи тушиб — йиғлар,
 сўнг кетар.
Пастликда отини суғорар
 бесўз,
қайрағочни алқаб, жим тавоф этар.

МАЪЮС БОЛА

Егду сочар, ялтирар
Гўдакнинг қалб олами...
Лекин юрак қалтирар
Кўриб маъюс болани.

Ўйиндан бош тортиб у,
Четга олар ўзини.
Катталарга хос қайгу
Чулгамишдир кўзини.

Гарчи ҳали норасо,
Жимит эрур жуссаси,
Мос келмас унга асло
Дилидаги ғуссаси.

Кўзингдаги нечук мунг,
Қилгин, ахир, ҳавола!
Этдинг-ку бағримни хун,
Индамас, маъюс бола!

Гўдак борки — гул исли,
Кўнглинг қилар саришта.
Лекин турар у мисли
Яраланган фаришта.

Дейман, қувнаб-кул, ахир,
Тўк ё майли, ёш-жола.
Ҳасратингда нечук сир,
Айта қол, маъюс бола?

Ўйлайман — оҳ, дупёда
Борми ўзи адолат! —

Қилмин уни ғамзада
Қай гусса, қай разолат?!

Отиб дилдан полани,
У гўдакдек кулмас, эҳ!
Кўриб кекса болани,
Йнагинг ҳам келмас, эҳ!

Ҳей, тонмагиз! Қай гўдак
Заррача оҳ чекса гар,
Гуноҳкор бунда, бешак,
Биз ўзимиз — катталар!

Айбга ботиб биз гоҳо,
Ўзини кечирган тобда —
Кечирмас улар асло,
Ёзгирарлар азобда.

Маъюс болага энди
Рўнара келган они,
Дейман уни — кимнингдир
Жабрдийда виждони!..

1988

ҚИРҚ ЕШ

Тўлқин-тўлқин адирлардан болаликда
югурардик,
ҳайратларга ошна эдик.
Битта қирдан ошсак,
бошқа қир ортида
не борлигин билмоқликка ташна эдик.

Улгаяркан
биз рўбарў келдик бешак,
ўркак-ўркак довоиларга ушбу сафар.
Уларнинг энг баландига чиқиб боқсак,
у томони яйдоқ экан
уфққа қадар.

1986

ЕЗ ТОНГЛАРИ...

**Ез тонглари — асойиш тонглар..
Қанотларини ёзган оқ эпкин
Космосга парвоз қилар-да,
Юлдузларини сўндирар секин.**

**Бир пайт қорли чўққилар узра
Товланар-у олтин ёғдулар, —
Айланади кумушга, зарга
Дарёларда қорамтир сувлар.**

**Тонг мўралар жарликларга ҳам,
Қучар даштни унинг илк нури.
Дарахтзорлар уйғонар бирдан,
Босар тагин қушлар чуғури.**

**Кунинг боши — сўлим ондир бу,
Ахир, ҳали юксалиб офтоб —
Аямасдан оташ қуяр-у,
Еру кўкни қилар жингиртоб.**

**Ез тонглари бирам хуш, сокин,
Баҳра олар боққан нигоҳлар.
Билсалар ҳам — кундуз дўзах чип,
Қутлар уни гуллар, гиёҳлар...**

1987

СУРНАЙ САСЛАРИ

Ой фалакка юксалган нафас —
Ерга тегиб олтин сочлари,
Қайлардандир элас ва элас
Эшитилди сурнай саслари.

Бутун борлиқ мудраган маҳал
Қочириб у дил уйқуенини —
Тараларди. Мен эса ҳар гал
Бундоқ пайтлар эслайман сени.

Ёдингдами олис оқшомлар —
Сурнай саси элитган тўйлар?
Энтиктирар эди у дамлар
Бизни яккаш бокира ўйлар.

Йўқ, бўлмадим умрингга ҳамроҳ,
Йўқ, бўлмадинг сен ҳам менга ёр..
Балки шундан — сурнайдаги оҳ,
Балки шундан — у гоҳ йиғлар зор?

Бари ўтмиш. Мени чулгар бир —
Ажиб хаёл атри — настарин:
Сен қай ҳолга тунгайсан ҳозир
Эшктесанг гоҳ сурнай сасларин?..

1987

ИРМОҶ

Ўз ҳолича оқарди ирмоқ,
Сергалаён дунёдан пана.
Йўлини тўсди лекин баногоҳ
Каттақон бир дарё — бўтана.

Талвасага тушиб дафъатан
Шўрлик ирмоқ нолалар этди
Ва ложувард мавжлари билан
Чўнг дарёга қўшилиб кетди.

Энди йиғлар ҳасратга тўлиб,
Тунлар кўкда ёнганда ҳилол:
Ҳайҳот! Тонгай у на ўз йўлини,
На дарёни этолгай зилол.

1987

СЕНДА НИМА ГУНОҲ?..

Сенда нима гуноҳ,
жакжим, мургагим,
не оғриқ бағрингга санчмоқда тикан?
Дардингни уқолмай
йиғлар юрагим,
ўзинг сўйламоққа эса ожизсан.

Қошқийди,
озоринг айта қолсанг сен,
бошингда ўтириб чиқай то саҳар.
Табиат,
қийнама инсон боласин,
дардини ганира олмасан агар!

1984

УМР ЎТГАН САЙИН..

Умр ўтган сайин
имконинг ортар,
бир-бир битиб кетар каму кўстларинг.
Ҳар жиҳатдан тўкис бўларсан,
фақат
камайиб бораркан асил дўстларинг.

1985

ЎГЛИМГА

Нак бор ҳақеизликдан
Ўнганинг кўриб,
қалбимга ифтихор туйғусин солдим.
Лекин умр йўлиниг ҳақда қайгуриб,
бирам хавотирли
ўйларга толдим...

1986

ТУЙГУЛАР ЯШАЙДИ...

Туйгулар яшайди одамда турфа,
барн ҳам
ўзига эмасдир аён.
Баъзан нимадандир ҳайратга тушса,
ҳайратин у тўкис
қилолмас баён.

Фикрлар яшайди одамда турфа,
не ажаб,
ҳаммаси ўзига аён
Ва лекин недандир даҳшатга тушса,
сирин у
ҳеч кимга қилмагай баён...

1987

ДЎСТ ДЕГАНДИМ...

Дўст дегандим,
ўтди бир алам...
Дилдан уни қайга отурман?!
Йўқ,
қабрга кирганимда ҳам
озурда дил билан ётурман!

1987

РАНГЛАР

Болалигимда рангларни севардим.
Қизил ранг чўгдек боёнларди кўзимга.
Эсимда:
 қизгалдоқзор, қизил дурра,
 қизил кўйлақлар —
Уларни кўргаида орзиққанларим...
Яшил ранг муниелик рамзи эди мен учун.
Яшил дарахт,

 яшил қирлар,
 ям-яшил майса...

Яйрар эдим бу ранг оғушида.
Мовий ранг мургак тафаккуримга
ажиб тиниқликлар соларди,
у мени улгаймоққа чорларди.
Мовий ранг осмон ранги эди мен учун.
Сариқ, қўнгир ранглар
 у маҳаллар
 бир мунг юқтирарди кўнглимга, —
кузги боғлар,
 тунд далалар тусида
кўриниб менга.
Фақат қора рангни ёқтирмас эдим.
Кўнглимни гашлайди бу ранг ҳозир ҳам.
Оқ ранг-чи?!

 Оқ ранг?!

Таажжуб қиламан,
 болалигимда
наҳот илгамаган оқ рангни кўзим?
Йўқ, йўқ!

 Билмаганман у дамлар қадрини
оддий оқ рангининг.
Бу кун
 оқ ранг мен-чун — энг азиз, тансиқ.

Кўзимга суртаман,
яйраб кетаман,
кўрсам дафъатан.
чунки оқ ранг
фақат юракларда бўлар экан!

1983

АБИТУРИЕНТЛАР

Шом кириб
ҳовридан тушар саратон,
пойтахт кўчалари кўмилар зарга.
Икки йнгит,
қўлларида чамадон,
кириб келмоқдалар шаҳарга.

Қадамлари шаҳдам,
суҳбатлари гангир-гушгур,
кўзлари ҳайратга,
умидга лим-лим.
Улар истараси дилга сепар нур,
термулиб қоламан ортларидан жим.

Учирмаларига
мактабнинг бу дам
пешвоз чиқаркин ким чиндан соғиниб?
Улар
дадил ёки истиҳола билан
босарлар қайси уй қўнғирогини?

Илҳақ қаршилагай уларни балки
йўлаклари қадар
саришта хонадон.
Йўқ, улар билмаслар ҳали манзиратни,
кирар уйга улар-ла
бир фаришта ҳаяжон.

Эсланади шу кеч қинлоқ одамлари,
олиё хотиралар,
болалик кезлар.
Йнгитларнинг эса тушларига киради
бўдажак имтиҳонлар,
талаба қизлар.

Шаҳар,
кибрланма ортиқ — раижитма
дили пок, содда ўжарлиги борларни.
Беш йил мобайнида
кўтариб яшар улар
сенинг юрагингдаги губорларни.

1984

УЧҚУР ЙИЛЛАР

Дунё қадим, ҳаёт сўнгенсиз,
Сувлар оқар, эсар еллар.
Сиз қайларга шошиласиз,
Учқур йиллар, учқур йиллар?

Ортингиздан боқиб гоҳо
Ўтани дардга тўлар диллар.
Сиз кетасиз жим, бепарво,
Учқур йиллар, учқур йиллар!

Ҳар умрга, шаксиз, бир кун
Хайр, дейди Ёшлик — дилбар.
У ортига қайтмасечун,
Учқур йиллар, учқур йиллар?

Алвон-алвон отмоқда тонг,
Мангу чорлар оқ манзиллар.
Танламангиз дилга армон,
Учқур йиллар, учқур йиллар!

1984

ЮРАГИМ ГАШ УЙҒОНДИМ...

Юрагим гаш уйғондим бу кун,
тонг бетидан
қочган эди қон.
Деразамнинг остида экин
гулбарглардан
уюбди хирмон.

Садарайҳон
ҳовли саҳнида
сўйлар эди сўнгги розини.
Дилим титраб
туйдим мен шунда
масъуд кунлар инқирозини.

Ўзимга мен —
гарчи десам ҳам —
ўткинчи бу кўнгил гашлари,
тараларди лекин фалакдан
турналарнинг
мунгли сасларқ

1987

АЙРИЛИҚ ЙҮЛЛАРИ

«Хайр!..»

Сўнгги бўса.

Бетоқат поезд

сени олиб учар айирлиқ сари.

Кўксингга бир гусса туташди шу кез

ва уфққа ёйилди

ҳижрон ранглари.

Кўнглинг ёритолмас

бегона осмон,

қолдилар дарёлар —

кўз ёшдек силқиб;

Қолдилар мунғайиб даштлар

бепоён,

ўрмонлар —

каҳрабо қўлларин силқиб.

Айрилиқ йўллари шунақа —

заъфар,

ғарибдир ундаги манзил-гўшалар.

Лекин шу йўллардан

қайтар бўлсанг гар,

барига

энг ёруғ ранглар тўшалар.

1987

ОЙДИНДАГИ ФАРЕД

Адирларга тўшалиб оқшом
Ой фалакда балқиган онлар...
Маёт уйқуга чўмиб тирик жон,
Эртақ тусин олар қўрғонлар.
Кумушланган, зарҳал заминга
Қўнар бу дам фарогат, сафо.
Дайди ел ҳам қайдадир тинган,
Гавжум боғлар мудрар бесадо.
Бу сония ойдин ҳовлида
Кезинарди бир шарпа фақат.
Дам юриб, дам тўлганарди-да,
Ютоқарди огир, бетоқат.
У ортиқча тимирскиланмай,
Ниманидир топди сўнг илдам
Ва шошилмай, ҳеч иккиланмай
Қуйди уни энгил-бошидан.
Биллур ҳаво тўлди шу лаҳза
Ермойининг бадбўйи исига.
Ўша ҳолат у тилсиз шарпа
Ўхшаб кетди сув парисига.
Гургурт саси эшитилди — «чирк!»
Ой сесканиб сукутга толди
Ва у шарпа ногаҳон тирик —
Алангага айланиб қолди.
Олов дастлаб ёввойи ва оч
Ҳирс-ла унга термилди бир дам.
Сўнг бўсалар олганча қийғоч,
Оғушига чирмади бирдан.
Сочлар ёнди, ўртанди қошлар,
Сийна ёнди, ёноқлар ёнди.

Сўнг фарёддан дарз кетди тошлар,
Еру само илкис уйғонди.
Бас келолмай телба ёлқинга,
Остонада қотди сангдил эр.
Анграйиб бу даҳшатли тунга,
Изиллади бир этак сағир.
Чарх ураркан алаангали руҳ,
О, бўлмагай таърифлаб буни!
Фалакдаги юлдузлармас, йўқ,
Енаётган аёл учқуни!
Ситамкорми шунчалар ҳаёт —
Наҳот уни жондан тўйдирган?!
Еш вужудин маҳв этиб, ҳайҳот,
Хурофотми олов қўйдирган?!
О, ўзбегим мушфиқ аёли,
Тор кўринса дунё кўзингга,
Курашмайсан нега ўч олиб,
Етар кучинг фақат ўзингга!
Утдингми, эй жодугар ўлим,
Забун тақдир қошидан яна?!
Ёлғиз ҳамдард, халоскор бўлиб,
Қилдингми сен тагин тантана?!
Бас, афсона сўйлама, ҳаёт,
Фоженинг ҳам бўлгин гувоҳи!
Тергар мени тушимда бот-бот
Ўзин ёққан аёл нигоҳи.
Етмоқ учун энг оддий бахтга,
Балки сўнгги имкон эди бу.
Йўқ, йўқ! Жоҳил, заққум қиёматга
Гуриллаган неён эди бу!

1988

ҚУШЧА

Юрагимни ўраб ўткир гуссага,
уйғотиб юборди тонгда бир қушча.
Сайрамоқда эди у
деразамизнинг
остида бўй чўзган ниҳол шохида.
Сабрензлик билан —
дилим орзиқиб,
юқори қаватдан термилдим унга.
Гўё у,

болалик қадрдонимдек,
дафъатан саломлар йўллади қизгини.
«Қандайин шамоллар еткарди сени?
Автолар шовқини,
бензин ислари
омихта шаҳарнинг бир бурчагидан
қаңдоқ излаб тона олдинг?..» —
дедим мен.
Ўзининг тилида чулдираркан у,
жимиб ва жавдираб қолди бир лаҳза.
Дарҳол англадимки —
анчадан буён
меннинг йўлларимни пойларкан онам...

Юрагимни ўраб ўткир гуссага,
уйғотиб юборди
тонгда бир қушча.

1981

ОНАЖОН

I

Шу ёруг дунёда шукрона айтсам,
Аввало мен сизни қилажакман ёд.
Тушганда бошимга гоҳ маломат-гам,
Сизни эсга солар шундогам ҳаёт.

Азиз айёмлару бегим кунларда
Тавоф этадирман мен сизни бирдек.
Меъёру ҳад аён ҳамма нарсада,
Фақат эҳтиромим менинг билмас чек.

Ўзи меҳрдан ҳам не бор улугроқ —
Ёгдуга чулғар у қалбдаги урни.
Сизга садоқатда кўраман ҳар чоқ
Инсон умридаги энг чўнг мазмуни.

Онажон, яшадим демам мен мутлоқ
Сизни ёд этмайин ўткарган кунни.

II

Қўлимдан келсайди — қуёшни шу зум
Занжирлаб ташлардим осмон тоқига.
Токи тугамасин энди асло кун,
Токи кетмасин у йўқлик чоқига.

Ер шарии, қўлимдан келсайди агар,
Тўхтатиб қўярдим жойида бир қур.
Токи алмашмасин унда фасллар,
Токи ошиқмасин югурик умр.

Қўлимдан келсайди — қудратли Вақтни
Олдга сплжитмасдим бир сония ҳам;

Кўрай келажакда мен нечук бахтни,
Аксенича, дилимга гоҳо тушар гам.

Йил сайин онамнинг сочи оқарар,
Бешафқат вақт қаддин дол этиб борар.

III

Ҳалол яшамогим шарт энди менинг,
Токи гуруримга қўнмасин ҳеч гард.
Ўзимга масъулман ҳар қалай лекин
Онам шаънини ҳам ўйламогим шарт.

Онт ичгум — бўлурман ҳаргиз очиққўл,
Лутфим аямасман ғанимдан ҳатто.
Гарчи ўзимга-ку эмасдир маъқул,
Бу ишим онамга хуш келар аммо.

Эзгуликни дерман мен энди минбаъд,
Феълимда каж хислат токи йўқ бўлсин.
Гам-малол чекмасин ҳеч қачон мен деб, —
Токи онам кўнгли майдан тўқ бўлсин.

Токи яхшилар-ла эш бўлсин отим,
Онам пфтихори бўлсин ҳаётим.

IV

Опажон, у қандоқ хуш дамлар экан —
Сиз ҳали навқирон, ёш бўлган чоғлар!
Менга туюлади ўша кезлар шап,
Гўё йўқдек унда армонлар, доғлар.

Лекин сиз у олис йилларни ҳар гал,
Биламан, эслайсиз кўзёшлар ила.

Биламан, шу ёруғ кўнларни маҳтал
Кутгансиз тўзимۇ бардошлар ила.

Эҳ, мен-чи, хаёлан қайтаргим келар
У қайтмас дамларни бир зум, онажон, —
Хуеусан, сизни дард қийнаган пайтлар,
Хуеусан, хасталик хуруж қилган он.

Ешлигингиз сизга — балки огир туш,
Менга-чи, дардларга ўжарлиги хуш..

V

Туғилган юртимни муқаддас англаб,
Она, номингиз-ла қўшиб атайман.
Сизга топнигандек ҳар қандоқ дамда —
Мен унга фидойи бўлиб яшайман.

Тапҳодир дунёда мўътабар элим,
Тонмоқликка наҳот бордир баҳона?
Тоабад мен унга эҳтиром қилиб,
Номингизни қўшиб атайман, она.

Менга ифтихордир на мулк, на бисот,
Аммо сиздан мерос буюк тилим бор.
Онажон, у менга — тириклик, ҳаёт,
Онам тили дея қилгум ифтихор.

Юртим, элим, тилим демас бўлсам мен,
О, арзир — яшавидан кўра ўлсам мен!

1987

МАРСИЯ

Гам ичра хазондек саргарди юзим,
Қисмат қаршиида титради тизим,
Ўрлади фалакка алам-ангизим,
Сени қайдан тонай энди, ёлгизим!

Бир гунча эдинг сен — ҳидладим, суйдим,
Оғрисанг, кечалар тепангда куйдим.
Наҳотки оқибат тунроққа қуйдим,
Сени қайдан тонай энди, ёлгизим!

Олиб қолган эдим не дарддан тилаб,
Кўнглим ўсар эди бошингни еилаб.
Совуган чехрангга сўнг бор босдим лаб,
Сени қайдан тонай энди, ёлгизим!

Эдинг сен улгайган умримнинг моҳи,
Оғушига олди қабристон чоҳи..
Ўртар юрагимни волиданг оҳи,
Сени қайдан тонай энди, ёлгизим!

Келдилар азангга дўсту қариндон,
Тиладилар менга тўзим ва бардон.
Ингламай дейман-у, қуйилади ёш,
Сени қайдан тонай энди, ёлгизим!

Қабринг теграсида ўйнар аёз, қор,
Балки пайти келиб чарх урар баҳор.
Лекин сен қайтмассан, эдинг бетакрор,
Сени қайдан тонай энди, ёлгизим!

Қолди хотирамда пораста бўйинг,
Қолди шуъла каби бокира ўйинг

Ва ҳосил бўлмаган муродим — тўйинг,
Сени қайдан топай энди, ёлғизим!

Беҳуш юрадирман — учган ҳушимсан,
Сен дорилбақога қўнган қушимсан,
Дийдоринг соғинсам, тонглар тушимсан,
Сени қайдан топай энди, ёлғизим!

Вақтни малҳам дерлар ҳасратга, ғамга,
Мунглилар кўз ёши ўхшар шабнамга.
Лекин мен тўлдим-ку сўнгсиз аламга,
Сени қайдан топай энди, ёлғизим!

Чархи дун сиридан ахтардим маъно,
Жавоб тополмадим ўзимга асло.
Кўрардим-ку сени умримдан аъло,
Сени қайдан топай энди, ёлғизим!

То сўнги манзилга етгай ҳаётим,
Сабру бардош бўлур ёлғиз саботим.
Нетай, марсиянгни битди баётим,
Сени қайдан топай энди, ёлғизим!

1984

А. С. Пушкиндан

ЕДГОРЛИК

Бир ёдгорлик тикладим мен ўзимга пойдор,
Халқ қадами узилмас замонлар кечур гарчанд.
У магрур қад кўтарди тавозе билмай зинҳор,
Александр қуббасидан ҳам баланд.

Йўқ, мен буткул ўлмасман — қўшиққа кўчган қалбим
Жисмим бирла тупроқда чириб кетмас ҳеч қачон.
Оламда шонир зоти қоларкан, сўнмас қадрим, —
Асло мени тарк этмагай шуҳрат-шон.

Довругим-ла чулғанур поёни йўқ улуг Русь,
Ундаги барча элга бўлгум суюк, мукаррам, —
Мени ёдлар ҳур наслим, бу кун саҳройи тунгус,
Фини халқию дантлар дўсти қалмоқ ҳам.

Халқнинг меҳру эъзозин тоабад қозонганмап,
Созим-ла юракларда эзгу туйғу қўзғотдим.
Мен Эркин улуғладим шу қабих замонамда,
Забунларга шафқат ҳиссин уйғотдим.

Эй, илҳомим парнеси, тангри ҳукми эт адо,
Маломатдан чўчима, гулчамбар деб чекма гам.
Ҳамду сано, тухматга мудом бўлгин бепарво,
Ўчакинма подон билап сира ҳам.

ЗАМИН ВА ДЕНГИЗ

Ложувард уммоннинг мудроқ сатҳидан
Кумуш тонг маҳали югурган эпкин
Юксак елкаларни ҳилпиратаркан,
Мўъжаз қайиқларни ўйнаркан секин,

Мен хаёл ва гамдан бўлиб мосуво,
Бир фараҳ туяман бегам руҳимда —
Илҳом нашъасини унутгум ҳатто:
Денгиз менга ҳузур бахш этар шунда.
Ҳайбатли тўлқинлар қўзғалиб бироқ
Қиргоққа урган чоғ асов, шиддаткор,
Зулмат самовотни ёндириб чақмоқ,
Қалдироқ ўкирса басма-бас, тақрор, —
Мен йироқ кетаман уммон қошидан,
Масканим бўлади эманзор ичи.
Менга замин мунис туюлар бу дам
Ва аялч кўринар ўжар балиқчи:
Сўқир нўртанадан у қўрқмай сира
Юздирад омонат қайиқчасини.
Мен эса бу лаҳза ҳаловат ичра
Тинглайман чулдироқ жилга саенин.

ДЕМОН

Ажиб кунлар — мен учун ҳаёт
Буткул қайта янгиланган дам —
Ўрмон гувлар, булбул шўх баёт
Ўқир эди, суқеур қизлар ҳам
Лутф этарди оташли нигоҳ, —
Вужудимда эрк, шуҳрат, севги
Туйғулари лов-лов ёнароқ
Туярди руҳ плоҳий сезги, —
Қучган чоғлар шундоқ зўр сафо
Недир дилим бйрдан гашлади.
Ўша ондан ёвуз бир даҳо
Мени пинҳон йўқлай бошлади.
Гамнок эди бизнинг кўришув:
Тунд куларкан боқиб мен сари,
Қуяр эди дилимга оғу
Заҳар-олуд калималари

У адоқсиз тухматлар ила
Танрига ҳам келтирарди шак;
Тан олмасди илҳомни сира,
Гўзалликни, дерди, жўи нетак.
Ишонмасди севгига, эрка,
Худписандлик қиларди нуқул —
Бу ҳаётда унга ҳеч нарса
Еқмас эди, эмасди мақбул.

ТИҚЛАНИШ

Каж мусаввир бибурд қалб билан
Бўяб ташлаб даҳо асарни,
Таҳқирланган сурат устидан
Беради ўз билган рангларни.

Аммо ноқис, сохта бўёқлар
Кўча бошлар вақт ўтган сайин.
Асар тагини намоён бўлар
Ҳеч бир заха кўрмагандайин.

Худди шундоқ — гумроҳлик, хато
Юрагимдан чекинар, аён.
Ва унда илк, дилбар, мусаффо
Қушлар тагини бўлар намоён.

ДИЛГА ИШҚ СОЛДИМ...

Дилга ишқ солдим мен — пок, сара бўлдим,
Лекин юрак-бағри хун, яра бўлдим.
Дунёда жоҳиллар бунча кўп экан,
Кўринганга мазах-масхара бўлдим...

1987

ЭНГ АСИЛ ДАМЛАРИНИ...

Энг асил дамларни сочдик шамолга,
Юрак тўла энди ўкинч-малолга.
Ҳали қўл урмаган ишлар бесаноқ,
Биз-чи, бериламиз тагин хаёлга!

1987

САРФ ЭТДИМ УМРИМИНИ...

Сарф этдим умримни — тиришдим азал
Мангу муаммони этайин деб ҳал:
Дунёни мукамал кўрмоқчи эдим,
Нетай, бўлолмадим ўзим мукамал.

1987

АНГЛАДИМ...

Англадим — потекис экан бу ҳаёт,
Кўнглим, қилаверма қисматдан арз-дод.
Сенинг мартабангни камситган нарса,
Унутма, кимгадир — орзу, мукофот.

1987

ТОНГ СЕВИНЧИ

Офтоб қутлуг саҳар кўтараркан бош,
Этиккан чечакда кўрдим мен кўзёш.
Севинчдан титрарди майса ва ҳатто
Настқамликда йиғлар эди қари тош.

1987

КЕЧАГИ ТУНД ОСМОН...

Кечаги тунд осмон бугун ложувард,
Гўё кўрмагандек зинҳор губор-гард.
О, менинг юрагим ёришармикан —
Қўргошини булутдек эзар уни дард.

1987

ЙИҒЛАБ ОЛ, ГЎДАГИМ...

Йиғлаб ол, гўдагим, тўкавер кўзёш,
Ҳеч ким ҳолинг кўриб чайқамагай бош.
Мен ҳам гоҳ-гоҳ тўйиб йиғласам дейман,
Лекин қўймаё энди номус ва бардош.

1987

ШУ СОНИЯ...

Ўтган умр ўтди — қайтмас суронинг,
Эҳтимол, бор ҳали — не-не тугёнинг.
Лекин шу сония баридан эзгу:
Нақдир марҳамати сенга дунёнинг.

1984

КЎНГИЛДАГИ КЎЛГИЛАР

ИУШКИНИ ҚАТНАШИГАН АДИБЛАР ИЙГИНИ ХУСУСИДА

Қаламкашлар ўз бурчини этени деб терапроқ ҳис,
Адиблар уюшмаси чақирди муҳим мажлис.
Авваллари одамсиз ҳувилларди улкан зал,
Ажаб, энди йиғинлар гавжум ўтар ҳар маҳал.
Сабаби не — сўраманг, ўзингиз ҳам биласиз,
Ҳамма ҳам «қизиқ гап»нинг ошиғидир, шубҳасиз.
Хуллас, муҳим мажлисга зарур ҳайъат сайланди,
Пишиб кетган потиқлар қизгин жангга шайланди.
Аввал аҳли қаламкаш кўрсатиб катта сабот,
Тингладилар қилинган ишлар ҳақда ҳисобот.
Кимгадир мойдай ёқиб қаноат бахш этди бу,
Кимнингдир гани қўзиб, кўзидан қочди уйқу.
Ҳисобот якуланиб зум ўтмайини орадан,
Шу денг, кетди боиланиб ўткир мунозара ҳам.
Кимдир қилди ҳавола ширин сўзин-мақолин,
Кимдир чиқиб ўртага гапирди арзи-ҳолин.
Туюлди биров гани кимгадир дўқ, қутқудек:
— Мен ҳақман! — деб бақирди микрофони

ютгудек.

Кимдир айтди: — Қолмади ёзувчининг бутуни...
Ва залини тутиб кетди эски гаплар тутуни.
Кимдир тўкди мағзава мутасадди поширга,
Зомин бўлди, дея у, мендек зўр бир шоирга.
Кимдир тоғдан келса гар, кимдир келди ўрмондан,
Кимдир қилди шикоят Ижод боғи — Дўрмондан.
Биров деди: — Ғамхўрлик кўрябмизми, қани хўш?
Машина, дачамиз йўқ, асаримиз шундан бўш.
Мажлис давом этарди таралиб «оҳ»лар, «уҳ»лар,
Айни чоғ иш кўрарди зимдан турли гуруҳлар.

Ошкоралик баҳона — қолмади биронта гап,
Ҳаво ҳам қизиб кетди ва қизиб кетди асаб.
Гарчи кимдир қичқириб: «Ётар эди, бас!» деди,
Бироқ сўз сўраганлар кети кўринмас эди.
Чиқиб роса хумордан гаплар қилди ёш-қари
Аmmo-ки адабиёт ва ижоддан ташқари.
Шу десаангиз, қизиқ ҳол содир бўлди ушбу дам,
«Менга ҳам сўз беринглар!» — талаб қилди Пушкин
ҳам.

(Таажжубга тушмангиз ҳайрон бўлиб ногаҳон,
Сурати турарди-да тўрда унинг каттакон.)
Деди мажлис раиси: — Сўзини берамизку-я,
Лекин қўлга соламиз — бизда демократия.
Хуллас, йинги етай деб қолганида яқунга,
Кўпчилик овоз билан сўз берилди Пушкинга.
Жиддиятга, ҳайъатга парво қилмай жўрттага,
Тушиб келди у енгил қадам ташлаб ўртага.
Деди у:— Сухандонлик менга сира эмас хос,
Сизларга айтадиган андак гапим бор, холос.
Қарасам, мажлисингиз туюлиб кетди эрини
Ва жонга тегди қулоқ солиб жим тура берини.
Кузатаркан сездимки, ҳар кимнинг ўй-нағмаси —
Обрў ҳамда шон-шуҳрат, мангуликнинг таъмаси.
Гарчи бу тушунчалар эмасди бизга ҳам ёт,
Лекин нечук аъмол бу — мансаб ҳамда мукофот?!
О, бунча таланингиз — бўлдим-ку мен гувоҳи,
Мансабсизни қўймасми ё мангулик даргоҳи?
Унутманг, ахир, ижод — худбинликмас бутунлай:
«Дунёга юқун келиб, Руссо ўлган юқунлай!»¹
Улуғлик бу — халқ дардин сўнгенз тортмоқ демакдир,
Башарий уқубатни кифтга ортмоқ демакдир.
Замонангиз нечоғли хавотирлик, омонат —
Кўреатди-ку шарпаси мудҳиш кулфат-қиймат.
Сизлар эса уззу-кун баҳс қурасиз бемалол,

1. А. С. Пушкин сатри.

Токай давом этажак мешчанона бундоқ ҳол?!
Ўз юртим, Ватаним деб ўртанмаса шоир гар,
Дарёлар қуригай, денгизи ҳам — муқаррар...
Эзмалик қилдим ортиқ, узр, донишмандона,
Меҳмонман юртингизда ўз кунларим баҳона.
Байрамим — сизнинг менга меҳрингиздан кафолат,
Навонийнинг қошида қилманг лекин ҳижолат..
Хайр энди, жўралар, кўркам бўлсин иттифоқ,
Чекинсин орангиздан майда гап, низо, нифоқ!..
Бу сўздан сўнг адиблар чўнг сукутга толдилар,
Во ажаб, мулзам тортиб, сурат бўлиб қолдилар.

1987

ЁШ ҲАЗАЛНАВИСГА

Турмуш бу — очар кўзинг,
Кўп синайди сабрингни.
Синдирмаса ҳам ўзинг,
«Синдиради» сатрингни.

1987

У ҲАЛИ ЁШ...

У ҳали ёш,
тажрибаси кам —
маври оғу сололмасе жонга.
Ҳамма парса ўсинда —
у ҳам
айланажак қари шайтонга.

1984

ПОЙГА

— Кейинги китобинг чиқмоқда қачон?

Мен эса
топишиб келдим поширга, —
мурғак ижодидан энтикиб чандон,
панд берар бир шоир
бошқа шоирга.

Билмаган эканмиз — эвоҳ,
дунёда
бор экан пойганинг бунақа хили.
Не кўйга тушарди
ушбу аснода
уларга дуч келса Бараташвили?..¹

1984

«ОРОЛ КОМИТЕТИ» АЪЗОЛАРИГА

ҲАЗИЛ

Сув танқисдир кун сайин,
Денгиз сувга зор, не тонг!
«Оролни қутқарайлик!..» —
Деб адиблар урар бонг.

Уйғотсин юртда инсоф,
Десангиз гар сўзингиз,
Қилмангиз сувни исроф
Асарларда ўзингиз!

1987

¹. Тириклигида китоби нашр қилинмаган грузин классик шоири.

БАҲС

Жам бўлиб бир галат қавм
Ярим оқшом хилватга, —
Баҳлашдилар: яхши ким,
Ёмон кимдир-билмакка.

Киришдилар астойдил
Қизгин мунозарага;
Одамларни хиллашди
Пучакка ва сарага.

Кимдир ҳақда гап бориб,
Орадан биров деди:
— У-ми? Бизга қовушмас,
У — ашаддий ёв, — деди.

Бошқа биров ҳақида
Бирови гап қотади:
— Ишониб бўлмас унга,
У бизларни еотади.

Қилишдилар лаҳзада
Дунёни остин-устин.
Тошилмади уларга
Бирор инсон соғ-бутун.

Кимнидир — наст, дедилар,
Кимни — баланд, дедилар.
Кимнидир ўзи маъқул,
Лек беталант, дедилар.

Давра қизиб борди хўб,
Сўзлаб ҳеч ким толмади.
Хуллас, «баҳо» олмаган
Бирорта зот қолмади.

Кейин-чи? Нима бўлди?
Қизиги бўлди кейин.
Бир-бирин фош қилмоққа
Ўтдилар улар секин.

Айблар, турли нуқсонлар
Очила борди аста
Ва давра алгов-далгов
Бўлиб келди бириасда.

Жамланган эди улар
Тинч-аҳду наймон билан.
Тарқадилар уй-уйга
Ёвлашиб, гумон билан...

1985

ҚАРА, БИРАМ ОСМОИ ЛОЖУВАРД...

Қара, бирам осмон ложувард,
Қара, бирам уфқлар тиниқ..
Дог туширгай унга зарра дард,
Саргайтирар уни хўрсиниқ.

Сен ҳам гамга эрк берма сира,
Чечакларни кўзга сур бу пайт.
Қисматингга шукрона қил ва
Мен янашани севаман, деб айт.

1987

СЕНДАН ЎТИНАМАН...

Замон тезлаб кетди..
Чарх урар кунлар,
давр сандонига босганча бизни.
Дарди жунбуш дунё
исёнга ундаб,
қақшатиб юборди асабимизни.

Курашнинг поёни
кўринмас зинҳор,
кемирар юзларни алам ва қаҳр..
Сендан ўтинаман,
жилмайгин бир бор —
биз темир эмасмиз, инсонмиз, ахир!

1988

«МАРСЕЛЬЕЗА»

Олга бос, эй азиз озодлик,
Қайта-қайта илҳом бер бизга!..

«Марсельеза»дан.

У халқимизнинг эрка бўлган
оташи муҳаббатидир!

Морис Торез.

I.

Интиқомга айланар қўшиқ —
Юрак қонин ичса у агар
Ва тиллардан тилларга кўчиб,
Гофилларин исёнга чорлар.
Мустабиду бадкирдор ҳоқон
Билмас гарчи қўрқув нимадир,
Лекин мазлум қўшиқ айтган он
Ич-ичидан титрай бошлар зир.
Еру осмон кетганда тўлиб
Истибдодга, манфур риёга,
Инқилобнинг байроғи бўлиб,
«Марсельеза» келди дунёга.
«Марсельеза», ҳей ўктам сурур,
Жилва қилди сенда озодлик.
Сени куйлаб қуллар бўлди ҳур
Ва ўлимга юз бурдилар тик.

II

Руже де Лиль — оддий фуқаро,
Шеърга ҳавас қўйган ёш аскар.
Ўйламаган эди у асло —
Яратдим деб буюк, шоҳ асар...

Плк ҳуррият кўҳна Парижда
Бўй сочганда худди ифор гул,
Тождор золим, муртад ганимлар
Топтамоқчи бўлдилар буткул.
Эрк нашъасини туйган тумонат
Чайқаларди сармаст, жангарн.
Шаҳар узра гувларди ҳаёт
Кўкламдаги уммон сингарн.
Эзгу қасам, ичилган онтлар
Ва Ватанга муқаддас севги...
Бари-бари унга шу оқшом
Ато этди илоҳий сезги.
Шуурида улус ҳасрати
Ва исёни тўлди сафога.
Уни нотинч Ватан даъвати
Айлантирди шу кеч даҳога...
Аммо қисмат ҳазилими бу —
Не тонг, гоҳ у шундоқ бемаъни:
Муаллифни унутди мангу,
Халқ ёд олиб «Марсельеза»ни!
Каж замонлар қаҳрига қолиб,
У узлатда яшаб ўтди хор.
«Марсельеза» эса юксалиб,
Жаҳон бўйлаб учди исёнкор.

III

Она юртим, сенинг бахтинг деб
Қўлимга мен олганман қалам.
Кошки ўтли сатрлар битиб,
Йўлатмасам кўксингга алам.
Лекин битта қўшиқ армони
Куйдиради мудом дилимни.
Унга бериб юрагим қошпн,
Уйғотолсам эди элимни.

Жаҳолатга, муте қиёматга
Тугилсайди унда зўр исён.
Қолаё сўнг мен, майли, узлатда,
Элим топса басдир гурур-шон.
Тинглайдирман Ватан давлатин,
Етмоқ учун буюк ниятга:
Битолсам бас — умрим бўйи мен
Биргина шеър абадиятга!

1987

ЗАРАФШОН

У тоғлар бағридан
шошиб йўл олар
ўлик саҳроларга бахш этай деб жон.
Заъфарон уфқларга
сингиб йўқолар,
унда фидо этар ўзин Зарафшон.

Уйлама,
йўқолиб кетмас у буткул,
йўқолиб кетмагай томчиси ҳатто.
Қайлардадир ундан
бунёд бўлар гул,
қайлардадир ундан инжулар пайдо...

Шоир,
ҳаётбахш қил ҳар бир сўзингни,
ташна юракларни унутма бир он.
Зарафшонга монанд билгил ўзингни,
ёнишларинг зое кетмагай,
пикон!

1984

МУНДАРИЖА

Эзгу кун	: : : 4
Янги йил	: : : 6
Айём шеъри	: : : 9
Хаёлимда	: : : 11
Шаффоф тоғлар	: : : 12
Пушкин	: : : 13
Авлодлар баҳси	: : : 13
Ватан ҳақида шеър	: : : 15
Тушимга кирибди	: : : 17
Кунлар бошланганди	: : : 19
Фаол виждон (А. Вознесенскийдан)	: : : 20
Кўклам ривояти	: : : 21
Уруш йиллари	: : : 22
1945 йил, 9май	: : : 23
Безовталиқ	: : : 24
Чернобиль сатрлари	: : : 28
Тинчлик йили	: : : 32
40-йил ўсиришлари	: : : 33
Орол	: : : 34
Кемалар қабристони	: : : 36
Опасан, табнат	: : : 37
Янги ой	: : : 39
Ярим тун	: : : 41
Удум	: : : 41
Хўб аломат замонлар кечиб	: : : 42
Юрагимни	: : : 42
Бизлар энди дўстмасмиз	: : : 43
Худбин одам	: : : 44
Маузара	: : : 45
Қор ёғар	: : : 46
Қошпот фарзанди	: : : 47
Кўлёмалар	: : : 50
Майса. Қайрағоч. (Ҳ. Сулаймоновдан)	: : : 53

Маъюс бола	: 55
Қирқ ёш	: 57
Ёз тонглари	: 58
Сурнай саслари	: 59
Ирмоқ	: 60
Сенда нима гуноҳ?	: 60
Умр ўтган сайини	: 60
Уғлимга	: 61
Тўйгулар яшайди	: 62
Дўст дегандим	: 62
Ранглар	: 63
Абитуриентлар	: 65
Учқур йиллар	: 66
Юрагим гаш уйғондим	: 67
Айрилиқ йўллари	: 68
Ойдиндаги фарёд	: 69
Қушча	: 71
Онажон	: 72
Марсия	: 75
Ёдгорлик. Замин ва денгиз. Демон. Тикланиш (А. С. Пушкиндан)	: 77
Дилга ниққ солдим	: 80
Энг асил дамларини	: 80
Сарф этдим умримни	: 80
Англадим	: 80
Тонг севинчи	: 81
Кечаги тунд осмон	: 81
Йиғлаб ол, гўдагим	: 81
Шу сония	: 81
Кўнгилдаги кулгулар	: 82
Сендан ўтгинаман	: 88
Қара, бирам осмон ложувард	: 88
Зарафшон	: 92
«Мерсельса»	: 89

М. 63

Мирзаев М.

Мовий дарё: Шеърлар.— Т.: Ёш
гвардия. 1988.— 96 б.

Мирзаев М. Голубая река: Стихи.

Ўз 2

МИРПУЛАТ МИРЗАЕВ

ГОЛУБАЯ РЕКА

Стихи

Такризчи Н. Отамуродов

Редактор А. Дилмуродов

Рассом В. Немировский

Расмлар редактори Ш. Абдуллаев

Техн. редактор В. Демченко

Корректорлар: М. Набиева, М. Мирзараҳимова

ИБ 2380

Босмахонага берилди 29. 02. 88 й. Босишга рухсат этилди 27. 04. 88 й. Р 16719. Формати 70×90/32 1-босма қоғозга «Литературная» гарнитурда юқори босма усулда босилди, Шартли босма листи 3,51. Нашр листи 3,05. Шартли кр. отт. 3,8 Тиражи 9000. Буюртма 78. Шартнома 152 — 87 Баҳоси 40 т.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети «Ёш гвардия» нашриёти. Тошкент, 700113, 8-квартал, «Правда» газетаси кўчаси, 60.

Ўзбекистон ССР Нашриёти полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат комитети Тошкент «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2-босмахонасида босилди. Янгийўл шаҳри 702800 Самарқанд кўчаси, 44.